

про їх відповідність, то робить це в силу розуміння ним того, що «туземець достатньо схожий на нас, щоб мати загальне коротке поняття для кролика взагалі, а не для окремих його частин» [5, с. 43–46].

З даного обґрунтування У. Куайна виходить, що лінгвіст не перекладає змісту термінів і виразів з мови туземця на свою власну, скоріше він проектує свої концептуальні схеми, очікування і звички на поведінку туземця. В цьому і полягає принципова невизначеність перекладу. Необхідно вказати, що робота У. Куайна «Слово і об'єкт», в якій досліджується проблема складності перекладу, починається словами: «Мова – це соціальне мистецтво. Навчаючись мові, ми повністю залежимо від інтерсуб'єктивно доступних вказівок, що говорити і коли. Тому немає ніякого іншого способу порівняння лінгвістичних значень, ніж як в термінах налаштованості людей до відкритої реакції на соціально існуючі стимули. Результатом визнання цього обмеження є те, що проблема перекладу зіштовхується з систематичною невизначеністю» [5, с. 13]. Автор виявляє сім причин «нездатності правильно оцінити невизначеність», в тому числі наявність у двомовного індивіда його власної семантичної кореляції і системи аналітичних гіпотез, несумісної з потрібними «параметрами» іншого індивіда. Кореляції і гіпотези, окрім того, можуть виявитися імпліцитними, як і ряд додаткових канонів, що обмежують вибір аналітичних гіпотез, що ускладнює ситуацію невизначеності.

Таким чином, експеримент «радикального перекладу» показує, що його суть не в співставленні смислів і слів з предметами. Смисли є поведінкові позиції. Правила перекладу невизначені, вони релятивні відносно тотальності перевірених і неперевірених диспозицій. Від такої невизначеності можна позбутися завдяки вільному вибору. Аргументація американського філософа про «радикальний переклад» враховує логіку вербальної поведінки, невербальні стимули, ситуативні речення, а також метод аналітичних гіпотез. Аргументи про «невизначеність перекладу» засновані на принципах біхевіористського підходу, що обумовлено холістською природою смислу.

Список використаних джерел

1. Вейнгартнер П. Фундаментальные проблемы теории истины / П. Вейнгартнер. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005. – 352 с.
2. Канке В. А. Философия экономической науки: Учеб. пособие / В. А. Канке. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 384 с.
3. Куайн У. Вещи и их место в теориях / У. Куайн // Аналитическая философия: становление и развитие: Антология. – М.: Пресс-Традиция, 1989. – С.322–342.
4. Куайн У. Онтологическая относительность / У. Куайн // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада. – М.: Логос, 1996. – С.40–41.
5. Куайн У. Слово и объект / У. Куайн // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1986. – Вып. XVIII. – 386 с.
6. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. От романтизма до наших дней (4) / Дж. Реале, Д. Антисери. – СПб.: Издательство «Пневма», 2003. – 880 с.
7. Quine W. V. O. Quantifiers and Propositional Attitudes / W. V. O. Quine // The Journal of Philosophy, 1956, 53. – P.177–187.
8. Ramsey F. P. On Truth / F. P. Ramsey, Ed. Rescher. – Dordrecht, 1991. – 127 p.
9. Rescher N. The Coherence Theory of Truth / N. Rescher. – Oxford: Oxford U.P., 1973. – 374 p.
10. Thomas Aquinas. The disputed questions on truth. Translated from the definite Leonine text. 3 Vols / Aquinas Thomas. – Chicago: N. Roguery Company, 1954. – 1,5 ab.

References

1. Veingartner P. Fundamental'nye problemy teorij istiny / P. Veingartner. – M.: «Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSSPJeN), 2005. – 352 s.
2. Kanke V. A. Filosofija jekonomicheskoy nauki: Ucheb. posobie / V. A. Kanke. – M.: INFRA-M, 2009. – 384 s.
3. Kuajn U. Veshhi i ih mesto v teorijah / U. Kuajn // Analiticheskaja filosofija: stanovlenie i razvitie: Antologija. – M.: Press-Tradicija, 1989. – S.322–342.
4. Kuajn U. Ontologicheskaja odnositel'nost' / U. Kuajn // Sovremennaja filosofija nauki: znanie, racional'nost', cennosti v trudah myslitelej Zapada. – M.: Logos, 1996. – S.40–41.
5. Kuajn U. Slovo i ob'ekt / U. Kuajn // Novoe v zarubezhnoj lingvistike. – M.: Progress, 1986. – Vyp. XVIII. – 386 s.
6. Reale Dzh., Antiseri D. Zapadnaja filosofija ot istokov do nashih dnei. Ot romantizma do nashih dnei (4) / Dzh. Reale, D. Antiseri. – SPb.: Izdatel'stvo «Pnevma», 2003. – 880 s.
7. Quine W. V. O. Quantifiers and Propositional Attitudes / W. V. O. Quine // The Journal of Philosophy, 1956, 53. – P.177–187.
8. Ramsey F. P. On Truth / F. P. Ramsey, Ed. Rescher. – Dordrecht, 1991. – 127 p.
9. Rescher N. The Coherence Theory of Truth / N. Rescher. – Oxford: Oxford U.P., 1973. – 374 p.
10. Thomas Aquinas. The disputed questions on truth. Translated from the definite Leonine text. 3 Vols / Aquinas Thomas. – Chicago: N. Roguery Company, 1954. – 1,5 ab.

Komaha L. G., Candidate of Philosophical Sciences, Docent of Logic Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), ilin_vv@ukr.net

Features of «radical translation» in a pragmatic analyticity of W. Quine: the argument of «uncertainty»

The article examines the features of W. Quine's argumentation in his concept of «pragmatic analyticity». A sens, a language, a word, a behavior in a situation of uncertainty in translation rules and their relativity is analyzed. Philosopher's arguments against the «semantic Platonism», due to the principle of «uncertainty» translation and a departure from connotations, are shown.

Keywords: pragmatic analyticity, argument, sense, reference, linguist, language translation.

Komaha L. G., кандидат философских наук, доцент кафедры логики, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), ilin_vv@ukr.net

Особенности «радикального перевода» в прагматическом анализме У. Куайна: аргумент «неопределенности»

Исследуются особенности аргументации У. Куайна в его концепции «прагматического анализма». Анализируются смысл, слово, язык, поведение в ситуации неопределенности правил перевода, их релятивность. Показана аргументация философа против «семантического платонизма», что связано с принципом «неопределенности» перевода и отходом от коннотаций.

Ключевые слова: прагматический анализм, аргумент, смысл, референция, лингвист, язык, перевод.

* * *

УДК 1(091)(477)

Співак В. В.,
кандидат філософських наук, викладач,
Чернігівський юридичний коледж
Державної пенітенціарної служби України
(Україна, Чернігів), vova3006@ukr.net

АНТОНІЙ РАДИВИЛОВСЬКИЙ ТА ЙОГО СПАДЩИНА ЯК ОБ'ЄКТ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Робиться обґрунтування дослідження спадщини Антонія Радивиловського з позиції історії філософії. Встановлюються головні критерії, які дозволяють з'ясувати приналежність того чи іншого автора і його доробку до філософської творчості. За допомогою використання порівняльного аналізу та контекстуального підходу встановлюються відповідності та розходження при порівнянні особи Антонія Радивиловського і його спадщини з загальними критеріями, що є необхідними для класифікації особи як філософа, а його спадщини, як такої, що має філософське значення. Встановлено, що при певній невідповідності особи Антонія Радивиловського деяким критеріям модерно-академічних уявлень про філософа, його творчість і він сам мають тісні стосунки з філософським процесом. Робиться висновок про наявність значної

філософської складової у спадщині Радивилівського, що дозволяє розглядати його, як мислителя-інтелектуала, а його спадщину досліджувати з позицій історії філософії.

Ключові слова: історія філософії, українська філософія, особа філософа, українське проповідництво, українське бароко.

Філософія завжди має людське обличчя, тому не менш важливим, ніж питання про те «що таке філософія?» є питання про те «хто є філософом?». Так, ключовою проблемою при вивченні історії вітчизняної філософії, є питання про критерії відбору персоналій, які можуть бути правомірно включені в поле історико-філософських досліджень. Адже особливістю розвитку української філософії, на якій неодноразово наголошували дослідники [2; 3; 4; 5; 6; 18] є її тісний зв'язок з іншими способами духовного освоєння світу (міфологія, релігія, мистецтво тощо), через що її часто і вже традиційно вивчають на основі неспецифічно філософських джерел (релігійних трактатів, проповідей ...), надаючи їх авторам статусу, якщо не «філософів» то «мислителів чи інтелектуалів», творчість яких містить імпліцитні філософемі.

При цьому, виникає закономірне питання – кого з видатних творців минулого ми можемо вважати «філософами», або – чию спадщину правомірно досліджувати з боку історико-філософського аналізу? Неврегульованість цього питання породила, з одного боку – хвилю досліджень «філософської думки», завдяки яким на сторінки підручників з філософії потрапили такі персоналії, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Микола Гоголь та ін. А з іншого, викликаний таким «персоналістичним анархізмом» та підкріплений авторитетом Д. Чижевського [18, с. 14–15] – сумнів ряду дослідників в існуванні в українській духовній культурі «філософів» аж до персони Г. Сковороди або академічної філософії XIX ст. Перший підхід хвилює розмиванням кордонів історії філософії та ризикує завести нас в ситуацію, коли будь-якого автора, можна «записати» у «філософи», а другий – може призвести до проблемності дослідження української філософії домодерного та ранньомодерного періодів, через невизнання за творчістю авторів цієї епохи філософської значимості. Тож дана проблема потребує детальної уваги та вирішення.

Донедавна творчість українських проповідників досліджувалася переважно з точки зору літературних якостей. Прикладом таких досліджень можуть послужити праці М. Сумцова [17], М. Марковського [10], В. Кречетня [8] тощо. Проте в останній час спостерігається дедалі більше залучення проповідей як джерел з вивчення української філософії. Праці Л. Довгої [4], М. Корзо [7], С. Йосипенко [6] та ін., засвідчують високий потенціал спадщини українських мислителів XVII ст., як історико-філософських джерел, але їх філософська складова залишається недостатньо дослідженою.

Метою даної розвідки є спроба окреслити критерії за якими того чи іншого мислителя можна віднести до розряду філософів або принаймні визначити за його спадщиною філософський характер, що має «легітимізувати» її дослідження в просторі історико-філософської науки.

В якості об'єкту ми обрали спадщину Антонія Радивилівського, як найбільш, на нашу думку, репрезентативного і водночас, доволі спірного, з огляду на свою філософськість, церковного інтелектуала XVII ст.

Міркуючи про критерії приналежності тієї чи іншої персони до розряду філософів, на нашу думку, слід

врахувати декілька аспектів: 1) модерно-академічний, що тісно споріднений з сучасними уявленнями про філософа, як учасника академічного процесу в якості університетського професора, що має відповідну освіту, є визнаним учасником певного «наукового співтовариства» з властивим йому набором проблематики, методології досліджень та дискусій. Також, такий «філософ» є споживачем та виробником філософської продукції у вигляді текстів, написаних за чіткими правилами; 2) контекстуальний аспект, який включає образ філософії, що побутував в сучасному мислителю інтелектуальному просторі та властиве для самого інтелектуала розуміння цього феномену; 3) з вищенаведеним тісно пов'язаним є самоусвідомлення особистістю себе як філософа чи відмежування від філософського процесу.

Зрозуміла річ, що даний набір аспектів образу філософа не є вичерпним, а самі ці критерії є взаємопов'язаними та варіюються залежно від особистості, епохи та традиції. Проте, їх врахування може стати підґрунтям для включення спадщини того чи іншого мислителя до поля зору історико-філософських досліджень, як такої що містять значні ознаки філософствування.

Спробуємо співвіднести особу та творчість Антонія Радивилівського з усіма вищенаведеними критеріями філософа.

При порівнянні особи та спадщини Антонія Радивилівського з модерними академічними уявленнями про філософа, одразу впадає у очі ряд невідповідностей. Так, про роботу проповідника в якості викладача, відомостей не залишилось, тож, найімовірніше він не належав до кола могилянських професорів. Те ж саме, стосується й його спадщини, яка представлена релігійними проповідями, які не належать до «філософського жанру».

Проте, перед тим як стати проповідником, Антоній Радивилівський отримав під час навчання в колегії певну філософську освіту, що мала схоластичний характер та дала йому необхідний «вишкіл» розуму. Також він оволодів польською й латинською мовами, що давало йому можливість використовувати здобутки західноєвропейської та античної філософських культур. Як свідчать численні посилання на полях рукописів та друкованих праць Антонія Радивилівського, він був знайомий з рядом філософських текстів, що належать до пам'яток античної філософії та схоластики.

Про відповідний рівень філософської освіти свідчать й латиномовні та грецькі терміни, якими Антоній Радивилівський часто послуговується в своїх рукописних збірках. Наприклад: «аргументъ» [12, с. 341], «философы» [12, с. 583], «субстанція» [14, арк. 432], «дискурсъ» [12, с. 724] тощо.

Зважаючи на вищезазначене, слід звернути увагу на традицію до якої належав Антоній Радивилівський – українську інтелектуальну культуру XVII ст., що розвивалася під знаком «другої» схоластики. Дана традиція в Україні розкривається через призму могилянської вченості, у якій відбулося становлення проповідника та створення його спадщини. Загалом, щодо творчості Антонія Радивилівського, вже традиційним є її бачення як релігійної чи літературної [8; 10], а як головний критерій приналежності виступає духовний сан автора. Проте, слід зауважити, що абсолютна більшість мислителів того часу були духовними особами. Та й сама філософія цей період ще не позбулася тісного та необхідного для

свого тогочасного функціонування зв'язку з релігією. Тож даний зв'язок накладав свій неминучий відбиток як на філософію епохи бароко, так і на характер спадщини Антонія Радивилівського. Поруч із ним працювала ціла плеяда визначних мислителів з якими він підтримував тісні стосунки професійного характеру, і які також були духовними особами та творили у тісному зв'язку з релігією: Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоанікій Галатовський. Ці мислителі поклали початок розвитку ранньомодерної української філософської думки, розвиваючи філософські ідеї у таких «нефілософських», за своєю формою, творах, як богословські трактати, церковні проповіді тощо.

Тож зважаючи на вищезгадане, для історико-філософського дослідження їхньої спадщини продуктивнішим буде аналіз текстів не за статусом продукції академічного чи неакадемічного (філософського та «нефілософського») виробництва [6, с. 95, 104–113], а відповідно до характеристики їх як спадщини окремих авторів у якості мислителів-інтелектуалів, задіяних у загальнокультурний інтелектуальний обмін, що включає в себе різноманітні дискусії з актуальних питань, в тому числі й філософських.

Що стосується проблематики на яку звертали увагу українські церковні інтелектуали, питань які вони ставили та особливостей відповідей на них, то, їх відмінність від сучасних академічних уявлень про філософствування, не є доказом нефілософськості їхньої спадщини. Часто, розглядаючи доробок того чи іншого мислителя, ми намагаємось відшукати в ній питання, що непокоять філософів зараз – і їх наявність або відсутність, а також ступінь відповідності цієї спадщини сучасним уявленням про філософську творчість, служать нам критерієм її стосунку до історії філософського процесу. Проте, було б помилковим судити про приналежність певного автора минулого до когорти філософів, намагаючись віднайти у його творчості відповіді на актуальні для сучасних мислителів питання чи самі ці питання, які в цей час ще не ставили, або ставили в іншій ніж зараз формі та аспектах. Так само, було б некоректно оцінювати цю спадщину як філософську чи нефілософську, спираючись лише на її жанрові особливості або зв'язок з іншими формами духовного освоєння дійсності. Адже філософія різних часів відрізняється, як за жанрами своєї продукції, так і за колом проблем і способом їх вирішення [16], а її широкий зв'язок з іншими типами світогляду (міф, релігія, наука) є характерним для всіх епох. Тож, невідповідність сучасним уявленням про «філософську науку», не є доказом «філософської неповноцінності» текстів.

Тим більше, що окрім проблем теологічних, українські інтелектуали епохи бароко торкалися ряду питань, що, навіть з погляду сучасних уявлень, лежать у площині філософії. Зокрема, це питання морально-етичного характеру, відповідаючи на які, автори намагались розв'язати складні проблеми, що стосуються уявлень про благо, добро та зло, які розглядалися ними не тільки крізь призму християнської моральної теології, але й підлягали скрупульозному раціональному аналізу. Ця вимога раціональності при орієнтації на вищі цінності та сутнісні проблеми людського буття, вказує на філософський характер доробку українських мислителів XVII ст.

Українські барокові автори не творили самостійних філософських систем, зрештою, розбудови власної

оригінальної системи, не вимагала й традиція у якій вони перебували, адже, для вивчення філософії відповідно до схоластичного методу, вимагалось лише засвоїти тексти визнаних авторитетів та вже розроблені іншими авторитетами коментарі до них і вже потім – використовувати їх для своєї праці, інтерпретуючи відповідно до ситуації.

Головною метою такої праці, вважалося навчання бути «добрими людьми», тобто досягти блага. Цей підхід відповідає античному ідеалу, в якому філософія бачить своє призначення в культивуванні потреби і здатності бути людиною. Головні питання античної практичної філософії: «що таке справжнє або добре життя? яке життя повинна обирати й чого повинна прагнути добродісна людина? Ці питання успадкували християнські автори, включивши їх до більш широкого контексту й надавши їм іншого спрямування» [1, с. 7].

До подібного погляду на суть та призначення філософії схилявся й Сергій Кримський, який писав, що «Фундаментальним завданням філософії є смислословобудівництво життя та діяльності людини...» [9]. Тож, доробок українських церковних мислителів епохи бароко, на нашу думку цілком відповідає філософським стандартам тієї епохи та може розглядатися як філософський з позиції погляду сучасного історика філософії.

Важливим для визначення певного автора як філософа є врахування його самоідентифікації, а також його розуміння поняття філософії. Антоній Радивилівський не вважав себе філософом, послідовно називаючи себе «казнодієм», проте, він не артикулює відмежування від філософії. Філософія, як феномен, не критикувалася проповідником, навпаки, він ставився до неї вельми прихильно, про що говорить значне філософське навантаження його творчості. Проповідник залюбки долучає схоластичні міркування, терміни чи приклади з біографій та висловлювання великих філософів до своїх казань.

Сам Радивилівський розуміє термін філософ як «мудрець», замінюючи рукописне «філософы» [12, с. 583] на друковане – «мудрецы» [11, арк. 195], або «любомудрці» [13, арк. 487]. Проте, Радивилівський був представником «могилянської вченості», яка відходила від первісного вітчизняного розуміння філософії як «любомудрія», що досягається тільки через релігійний і містичний досвід, до модерного тлумачення філософії як засобу інтелектуального пізнання людини і світу. У проповідях Радивилівського також досить виразно простежується дана тенденція. Так, у своїх рукописних проповідях подаючи відомості, що стосуються картини світу, проповідник вживає зворот «правять філософові же...» [15, с. 423]. Тож, зважаючи на вищезазначене філософія, як явище, скоріш за все вважалася проповідником позитивним явищем.

Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що Антоній Радивилівський, незважаючи на переважно релігійний характер своєї спадщини, може розглядатися в якості мислителя-інтелектуала дотичного до філософського процесу, а його доробок може досліджуватися з точки зору історії вітчизняної філософії. Зважаючи на вищезазначене подальше дослідження спадщини Антонія Радивилівського видається досить перспективним та потребує подальшої уваги.

Список використаних джерел

1. Баумейстер А. О. Буття і благо: монографія / А. О. Баумейстер. – Вінниця: Т. П. Барановська, 2014. – 418 с.
2. Горський В. С. Біля джерел: (Нариси з історії філософської культури України) / В. С. Горський. – К.: «Києво-Могилянська академія», 2006. – 262 с.
3. Горський В. XVII століття в історії української філософії / В. Горський Вілен // Україна XVII століття: суспільство, філософія, культура. – К.: Критика, 2005. – С.55–67.
4. Довга Л. М. Система цінностей в українській культурі XVII століття: монографія / Л. М. Довга. – Київ – Львів: Свічало, 2012. – 344 с.
5. Довга Л. М. Соціальна утопія Інокентія Гізеля / Л. М. Довга // Україна XVII століття: суспільство, філософія, культура. – К.: Критика, 2005. – С.227–266.
6. Йосипенко С. Л. До витоків української модерності: Українська ранньомодерна духовна культура в європейському контексті / Йосипенко Сергій Львович. – К.: Український Центр духовної культури, 2008. – 392 с.
7. Корзо М. А. Образ человека в проповеди XVII века / Корзо Маргарита Анатольевна. – М.: ИФРАН, 1999. – 190 с.
8. Крекотень В. І. Оповідання Антонія Радивилівського / Крекотень В. І. – К.: Наукова Думка, 1983. – 408 с.
9. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу [Електронний ресурс] / С. Кримський // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. – Київ: Знання, 2009. – 624 с. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>.
10. Марковский М. Н. Антоний Радивилівський, южнорусский проповедник XVII века / Марковский Михаил Николаевич. – К., 1894. – 187 с.
11. Радивилівський Антоній. «Вінець...» / А. Радивилівський. – К., 1688.
12. Радивилівський Антоній. «Вінець...». рукопис / А. Радивилівський, І. Р. ЦНБУ ім. В. І. Вернадського. – П.Ник.м. П.560 т.2.
13. Радивилівський Антоній. «Огородок...» / А. Радивилівський. – К., 1676.
14. Радивилівський Антоній. «Огородок...». рукопис. – Кн.1. / А. Радивилівський, І. Р. ЦНБУ ім. В. І. Вернадського. – П.Ник.м. П.560 т.1. кн.1.
15. Радивилівський Антоній «Огородок...». рукопис. – Кн.2. / А. Радивилівський, І. Р. ЦНБУ ім. В. І. Вернадського. – П.Ник.м. П.560 т.1. кн.2.
16. Рорти Р. Историография философии: четыре жанра [Электронный ресурс] / Ричард Рорти // Джахадзе И. Д. Неопрагматизм Ричарда Рорти / И. Д. Джахадзе. – М.: УРСС, 2001. – 256 с. – Режим доступа: <http://lib.philosophical.ru/rorty/r4.html>
17. Сумцов Н. Ф. Лазарь Баранович / К истории южнорусской литературы XVII века / Сумцов Николай Федорович. – К., 1884. – 186 с.
18. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні [Електронний ресурс] / Дмитро Чижевський. – К.: Орії, 1992. – 230 с. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/chyph/chyph.htm>
9. Krymskyi S. Filozofia – avantiura dukhu chy liturhiiia smyslu [Elektronnyi resurs] / S. Krymskyi // Filozofia: khrestomatia (vid vytyokiv do sohodennia) / za red. akad. NAN Ukrainy L. V. Huberskoho. – Kyiv: Znannia, 2009. – 624 s. – Rezhym dostupu: <http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>.
10. Markovskiy M. N. Antoni Radvylivskiy, yuzhnorusskiy propovednyk XVII veka / Markovskiy Mykhayl Nikolaevych. – K., 1894. – 187 s.
11. Radvylivskiy Antonii. «Vinets...» / A. Radvylivskiy. – K., 1688.
12. Radvylivskiy Antonii. «Vinets...». rukopys / A. Radvylivskiy, I. R. TsNBU im. V. I. Vernadskoho. – P.Nyk.m. P.560 t.2.
13. Radvylivskiy Antonii. «Ohorodok...» / A. Radvylivskiy. – K., 1676.
14. Radvylivskiy Antonii. «Ohorodok...». rukopys. – Kn.1. / A. Radvylivskiy, I. R. TsNBU im. V. I. Vernadskoho. – P.Nyk.m. P.560 t.1. kn.1.
15. Radvylivskiy Antonii «Ohorodok...». rukopys. – Kn.2. / A. Radvylivskiy, I. R. TsNBU im. V. I. Vernadskoho. – P.Nyk.m. P.560 t.1. kn.2.
16. Rorty R. Ystoriyohrafiya fylosofyy: chetyre zhanra [Elektronnyi resurs] / Rychard Rorty // Dzhokhadze Y. D. Neoprahmatyizm Rycharda Rorty / Y. D. Dzhokhadze. – M.: URSS, 2001. – 256 s. – Rezhym dostupa: <http://lib.philosophical.ru/rorty/r4.html>
17. Sumtsov N. F. Lazar Baranovych / K ystoriy yuzhnorusskoi literatury XVII veka / Sumtsov Nikolai Fedorovich. – K., 1884. – 186 s.
18. Chyzhevskiy D. Narysy z istorii filozofii na Ukraini [Elektronnyi resurs] / Dmytro Chyzhevskiy. – K.: Orii, 1992. – 230 s. – Rezhym dostupu: <http://litopys.org.ua/chyph/chyph.htm>

Spivak V. V., Ph.D., lecturer of Chernihiv Law College of the State Penitentiary Service of Ukraine (Ukraine, Chernihiv), vova3006@ukr.net

Antoni Radvylivskiy and his heritage as an object of historic and philosophical research

In the article the author proves Antoni Radvylivskiy's heritage research through the history of Philosophy. The main criteria that help to find out the participation of any author in philosophical work is presented. The use of comparative analysis and contextual approach helps to determine correspondences and differences of Antoni Radvylivskiy personality and his heritage with common criteria that is necessary to classify the individual as a philosopher and his heritage which is of philosophical value. The author also determines that in spite of Antoni Radvylivskiy's nonconformity with certain modern and academic ideas about a philosopher, his work and he himself are closely connected with philosophical process. The author makes a conclusion that Radvylivskiy's heritage has a significant philosophical component that allows to consider him as a thinker and an intellectual and to explore his heritage through the history of philosophy.

Keywords: the history of philosophy, Ukrainian philosophy, the personality of a philosopher, Ukrainian preaching, Ukrainian Baroque.

Spivak V. V., кандидат философских наук, преподаватель, Черниговский юридический колледж Государственной пенитенциарной службы Украины (Украина, Чернигов), vova3006@ukr.net

Антоний Радивилівський і його насліддя як об'єкт історико-філософського дослідження

Делается обоснование исследования наследия Антония Радивилівського с позиции истории философии. Устанавливаются главные критерии, которые позволяют выяснить принадлежность того или иного автора и его работ к философскому творчеству. С помощью использования сравнительного анализа и контекстуального подхода, устанавливаются соответствия и различия при сравнении личности Антония Радивилівського и его наследия с общими критериями, которые необходимы для классификации лица как философа, а его наследия, как имеющее философское значение. Установлено, что при определенном несоответствии личности Антония Радивилівського некоторым критериям современно-академических представлений о философе, его творчество, и он сам, имеют тесные отношения с философским процессом. Делается вывод о наличии значительной философской составляющей в творчестве Радивилівського, что позволяет рассматривать его, как мыслителя-интеллектуала, а его наследие исследовать с позиций истории философии.

Ключевые слова: история философии, украинская философия, личность философа, украинское проповедничество, украинское барокко.

* * *

References

1. Baumeister A. O. Buttia i blaho: monohrafiia / A. O. Baumeister. – Vinnytsia: T. P. Baranovska, 2014. – 418 s.
2. Horskyy V. S. Bilia dzherel: (Narysy z istorii filozofskoi kultury Ukrainy) / V. S. Horskyy. – K.: «Kyievo-Mohylianska akademii», 2006. – 262 s.
3. Horskyy V. XVII stolittia v istorii ukrainskoi filozofii / Horskyy Vilen // Ukraina XVII stolittia: suspilstvo, filozofiiia, kultura. – K.: Krytyka, 2005. – S.55–67.
4. Dovha L. M. Sistema tsinnostei v ukrainskii kulturi XVII stolittia: monohrafiia / L. M. Dovha. – Kyiv – Lviv: Svichado, 2012. – 344 s.
5. Dovha L. M. Sotsialna utopiia Inokentii Hizelia / L. M. Dovha // Ukraina XVII stolittia: suspilstvo, filozofiiia, kultura. – K.: Krytyka, 2005. – S.227–266.
6. Yosypenko S. L. Do vytyokiv ukrainskoi modernosti: Ukrainska rannomoderna dukhovna kultura v yevropeiskomu konteksti / Yosypenko Serhii Lvovych. – K.: Ukrainskyi Tsentr dukhovnoi kultury, 2008. – 392 s.
7. Korzo M. A. Obraz cheloveka v propovedy XVII veka / Korzo Marharyta Anatolevna. – M.: YFRAN, 1999. – 190 s.
8. Krekoten V. I. Opovidannia Antonii Radvylivskoho / Krekoten V. I. – K.: Naukova Dumka, 1983. – 408 s.